

Kopia till

SFBUP, info@svenskabupforeningen.se
SFAM, kansli@sfam.se
SPF, kanslisten@svenskpsykiatri.se

Magnus Nilsson, SNPF
magnus.non@telia.com

Läkarintyg avseende utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningar (ADHD, Autism/Aspergers syndrom)

Tack för er skrivelse från den 23 oktober 2014! Läser vi er skrivelse korrekt rör det sig framförallt om er arbetsbelastning vid själva intygsskrivandet, upplevelse av stigmatisering av neuropsykiatriska funktionshinder och motstånd till att genomgå utredning av rädsla för att inte få körkort.

Rätten till körkortsinnehav styrs av olika bestämmelser. Den formella, författningsreglerade delen ser ut så här:

Körkortslagen

I 3 kap. 2 § anges att körkortstillstånd får meddelas endast den som med hänsyn till sina medicinska förhållanden kan anses lämplig. Lämpligheten förutsätter att sökanden uppfyller de medicinska krav som är nödvändiga med hänsyn till trafiksäkerheten. Den som söker körkortstillstånd är enligt

3 kap. 3 § skyldig att genomgå läkarundersökning. I ärenden enligt körkortslagen får den enskilde enligt 10 kap. 3 § föreläggas att ge in bl.a. läkarintyg.

Transportstyrelsens föreskrifter

Med stöd av bemyndigande i 8 kap. 1 och 6 §§ har Transportstyrelsen meddelat föreskrifter och allmänna råd om medicinska krav för innehav av körkort m.m. (TSFS 2010:125, senast ändrade genom TSFS 2013:2). Föreskrifterna är bindande vid prövningen av lämpligheten att ha körkort.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/26/EG om körkort

I bilaga III till direktivet finns bestämmelser om minimikrav i fråga om fysisk och psykisk lämplighet att framföra fordon, bestämmelser som Sverige är skyldigt att följa.

Beträffande allvarliga beteendestörningar anges i 13.1 i bilagan att körkort inte får utfärdas eller förnyas för sökanden eller föraren som bl.a.

- lider av allvarliga mentala störningar som beror på sjukdom eller skada,
 - har allvarliga beteendestörningar av personligheten som leder till allvarligt försämrat omdöme, beteende eller försämrad anpassningsförmåga,
- om inte ansökan stöds av ett läkarutlåtande och om nödvändigt villkor att regelbundna hälsokontroller äger rum.

I Sverige sker den medicinska lämplighetsprövningen genom att den som söker körkortstillstånd för lägre körkortsbehörigheter (t.ex. personbil) fyller i en hälsodeklaration som omfattar de sjukdomar som har betydelse från trafiksäkerhetssynpunkt. Vid behov kompletteras hälsodeklarationen med läkarintyg. Alternativet kunde vara att samtliga som ansöker om körkortstillstånd (230.000 under år 2014) skulle avkrävas läkarintyg, så som det är i många andra länder.

Efter kompletterande intyg från läkare kan de flesta med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar beviljas körkortstillstånd. Utan hälsodeklaration hittar man inte de personer som inte uppfyller de medicinska hälsokraven. Oavsett sjukdom eller funktionshinder skulle i så fall den som så önskar helt utan medicinsk lämplighetsprövning kunna ge sig ut på vägarna och övningsköra.

Det finns andra läkare, enskilda och intressegrupper som ifrågasätter att de medicinska kraven omfattar vissa sjukdomar. Från senaste åren kan nämnas bland annat alkoholberoende, diabetes typ 1, epilepsi, nattblindhet, synfältsdefekter och psykossjukdom. Det finns precis som för er del önskemål att sådana tillstånd inte ska uppmärksammas i samband med körkort. Ett vanligt argument är att rädslan för att bli av med körkortet gör att man inte söker vård. Mot detta ska ställas säkerheten för andra trafikanter.

Privat övningskörning är omfattande i vårt land och volymmässigt mycket större än övningskörning på trafikskola. Det är inte juridiskt möjligt att ställa krav på att vissa personer utifrån diagnos, till skillnad från andra, skulle få köra enbart i trafikskola. För de som ändå väljer att köra på en trafikskola finns det också en risk att personer med denna typ av diagnoser får göra alltför många körlektioner utan förutsättningar att klara det som krävs.

När det gäller de neuropsykiatriska tillstånden har den ledande patientföreningen Attention bidragit till ett sansat synsätt i frågan och ifrågasätter numera inte att det ska göras en särskild läkarbedömning av personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Transportstyrelsen är fullt medveten om att graden av funktionsnedsättningen varierar men det krävs en läkarmedverkan för att belysa detta. I läkarintyget krävs inte en bedömning av körförmåga och framtida risker i trafiken men funktionsnedsättningen och dess yttringar ska värderas i medicinska termer. Kunskap för detta finns bara hos läkaren. Det är därefter Transportstyrelsen med sina konsultläkare som beslutar om körkortstillstånd ska medges. I PM och föreskrifter har Transportstyrelsen tydliggjort vad som efterfrågas som underlag i läkarintyget och vem som kan skriva detta.

Bilkörning är en komplex aktivitet som är beroende av en rad faktorer såsom uppmärksamhet och koncentration, perceptuell förmåga, exekutiva funktioner, stresstålighet, interaktion. De funktionsnedsättningar ni diskuterar kännetecknas av brister inom just sådana för trafiksäkerheten viktiga områden. Transportstyrelsen finner det därför tydligt motiverat med krav på en fördjupad information i form av läkarintyg då diagnosen ADHD och autism ställts. ADHD i sig är som framgått inte hinder för körkortsinnehav utan det är fråga om graden av funktionsnedsättning och dess uttryck som är avgörande. Inte sällan är det förekomst av missbruk/beroende samt kriminalitet utöver grava kognitiva nedsättningar eller komorbiditet som blir avgörande för beslutet. Diagnosen autism utgör liksom ADHD inte körkortshinder i sig men då autism kan innebära en tydligt bristande förmåga att ta andras perspektiv behöver graden av funktionsnedsättning belysas. En ojämn kognitiv förmåga och annan samsjuklighet kan liksom förmåga att hantera oförutsedda händelser ha betydelse i trafiksammanhang.

Det är inte möjligt att överlåta bedömningen av medicinsk lämplighet till vare sig trafikskollärare eller förarprovare då de saknar sådan kompetens.

Vi har diskuterat era synpunkter med docent Peder Rasmussen, som är Transportstyrelsens expertkonsult inom området. Ert brev har i samråd med honom gett oss anledning att överväga om frekvensen på uppföljande läkarintyg kan minska när det gäller de personer med neuropsykiatrisk diagnos som har farmakologisk behandling. Därmed kan vi i någon mån minska er arbetsbelastning, men i grundfrågan om att läkarintyg behövs för att inför övningskörning bedöma den medicinska lämpligheten ser vi ingen anledning att ändra gällande regelverk.

I handläggningen av ärendet deltog chefsläkare Lars Englund, överläkare Stina Stenback och jurist Margareta Lannermark-Ögren.

Elisabet Kandell-Eriksson
Chef, sektion trafikmedicin